СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 147. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 27-го ЧЕРВНЯ 1950. | No. 147. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 27, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ НА НАРАДАХ З ВІЙСЬКОВИМИ ДОРАДНИКАМИ

Вашингтон, 25. червня. — През. Труман і його головні військові та світські дорадники радили понад три години в неділю ввечір над комуністичним наїздом на Південну Корею. Розмови почалися негайно після повороту Трумана літаком з його дому в Індепенденс, у стейті Мизури, куди він виїхав на спочинок з кінцем тижня. Докищо нема вістей, який був вислід нарад. Вони покінчилися в год. 10.30 вночі в Домі Блер, в якому перебуває президент підчас направок Білого Дому. Учасники нарад, як секретар стейту Дін Ачесон, і секретар оборони Луї Джансон вийшли незамітно задними дверми. Ачесон після повороту до свого департаменту, був сумний і стурбований. Загальна думка така, що рішення не було легке: Америка або мусить узяти участь у війні для допомоги Південній Кореї, або погодитися на найбільшу дипломатичну поразку, якої зазнала досі.

Президент усів на літак з поворотом до столиці негайно після того, як Ачесон повідомив його телефоном про положення. Він приїхав до Летунського майдану для військових Транспортів в год. 7.20 ввечір, привітався з кабінетними секретарями без усьмішки, а потім пішов на нараду з головними дорадниками, Кажуть, що Злучені Держави не можуть іти до війни безпосередньо. Корея не є есенціонально потрібна для забезпеки З.Д.А.

СТРАЙК СТРІЛОЧНИКІВ НА ЗАХІДНИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Шікаґо, 25 червня. — Чотири тисячі стрілочників, членів юнії „Свичмен Юніон оф Норт Амеріка", приналежної до Американської Федерації Праці, Залишили свої станки й вийшли на страйк у неділю в 6 годині ранку. Страйком обняті пять середнє-західних і західних залізничих підприємств. Внаслідок страйку стримано особові поспішні потяги на далеку віддаль і тягарові потяги на чотирьох більших лініях. Страйкарі домагаються коротшого тижня праці й збільшення платні Є це другий більший страйк упродовж 40 днів.

ЩЕЗ ЛІТАК З 58 ПОДОРОЖНИМИ НАД ОЗЕРОМ МИШИГЕН.

Милвокі. — Перевозовий літак ДіСі-4, приналежний до Нортвест Ерлайнс, загинув над озером Мишиген, у суботу після обіду. Він мав прибути з 53 подорожними і залогою з 3 осіб з Ню Йорку до Минеаполис, а потім відіхати до Сіетл. У тому часі, коли літак находився над озером, там шаліла громовиця. Літаки, які вилетіли на пошукування, завважали пливаючі рештки розбитого літака. Загибіль його це найбільша втрата в торговельним летунстві.

СПЕКА НА 92 СТУПНІ.

У східних стейтах запанувала справжня спека в неділю, яка в Ню Йорку дійшла до 91.8 ступнів Фаренгайта. Мільйони осіб виїхали над море, інші повиїздили автами з міста. — У середній частині стейту Ню Йорк упав зливний дощ, який допоміг міським водним збірникам піднести стан води до 93.8 відсотків. Загроза недостачі води на літні місяці минула, одначе управа міста Ню Йорку дальше закликає до ощадности.

ТРУМАН ПРИСВЯЧУЄ МАЙДАН ІДЕЇ МИРУ.

Балтимор, 24 червня. — Заки президент виїхав на малу передишку до свого дому, він прибув сюди на відкриття летунського майдану, який названо Міжнародним Майданом Приязні. Є це один з найбільших майданів у світі, який обіймає 32,000 акрів. Федеральний уряд призначив на розбудову майдану $3,000,000, а місто Балтимор $12,000,000. У своїй промові Труман підніс його значення для міжнародної приязні і для піднесення економічного стану міста.

ЗАМІТНІ ПРАВИБОРИ В НОРТ КАРОЛАЙНІ.

Рейлі, у стейті Норт Каролайні. — При правиборах Демократичної партії у підготові до доповняючих виборів на сенатора відніс перемогу адвокат Вилис Смит над теперішнім сенатором Френком Р. Ґраґамом. Ґраґам був назначений сенатором на місце померлого сен. Вротона. Він належить до групи південних демократів, яка підтримує політику зрівнання громадянських прав през. Трумана. Смит належить до консервативної групи, яка підтримує засаду відокремлення негрів від білих. Тому, що Республіканська партія в Норт Каролайні дуже слаба, назначення Смита кандидатом запевнює йому вибір.

ЗГИНУЛО 17 ЛЮДЕЙ ПІДЧАС ПОВЕНІ В ВЕСТ ВИРДЖІНІЇ.

Вест Юніо, у стейті Вест Вирджінія. — Сімнадцять осіб втопилося, а 25 пропало підчас наглої повені в північно-центральній околиці стейту. Зливний дощ змив частину залізничого шляху, в містечках вода піднеслася до 35 стіп і затопила 200 домів. Найбільше потерпіла місцевість Веріа в тутешньому повіті.

ТИЖНЕВІ ЗАРОБІТКИ НА НАЙВИЩІМ РІВНІ.

Вашингтон.— Тижневі заробітки 11,800,000 продукційних робітників в різних, фабриках дійшли до пересічної висоти $57.50, і ще дальше зростають. Такі цифри оприлюднює Бюро Робітничої Статистики. Заробітки стоять на такому рівні вже шостий місяць. Попередні цифри виказували $3,50 менші заробітки від теперішніх.

„ЧЕРВОНІ" ЗАГРОЗОЮ ДЛЯ ТОВАРИСТВА ЧОРНИХ.

Бостон. — Краєве Товариство Для Піднесення Кольорових Людей ухвалилило на своїй конвенції припинити комуністичну інфільтрацію до своїх відділів, а коли б це не повелося, тоді виключити з товариства „червоні" відділи. В резолюції сказано, що комуністи загрожують негерському товариству через свої зазіхання на провід.

НАПАД НА КОРЕЮ НЕСПОДІВАНКОЮ У ВАШИНГТОНІ

Вашингтон, 25 червня. — Атмосфера несподіванки й натуги запанувала після перших вісток про напад Північної Кореї на Південну. Настрій серед рішальних кол нагадував настрій, коли то японці напали на Перл Гарбор, 7 грудня 1941 р. Тоді кожнкий відчув, що такий напад значить. Теперішній напад не дає нікому певности, що може статися в найближчій майбутності. Між сенаторами й членами палати репрезентів живо дискутують питання: Чи напад на Південну Корею має повну підтримку Совєтської Росії? А коли так, то чи Росія хоче довідатися, що Америка всилі зробити? Без огляду на непевні відповіди на такі питання, одно є певне, а це, що як виконний уряд так і члени Конґресу нічогісенько не знали про підготову до несподіваного нападу й тому запанувало здивування, як це могло статися, коли на Далекому Сході перебували щойно відпоручники спільного ген. штабу на нарадах з ген. МекАртуром, а ще тепер перебуває там спеціяльний мировий висланик, Джан Фостер Доллес.

АМЕРИКА ВИСИЛАЄ ЗБРОЮ ДО ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ.

Вашинґстн. — Злучені Держави вишлють якусь значну кількість зброї до Кореї на підставі наперед приготованого пляну, що робити на випадок нападу. Висилка мала б дати тимчасову поміч Південній Кореї і забезпечити її перед поразкою в наїзді Північної Кореї, хіба, що Росія вишле негайну допомогу наїзникові.

М'АРТУР МАЄ 160,000 ВІЙСЬКА В ЯПОНІЇ.

Департамент оборони у Вашинґтоні виявляє, що американський військовий губернатор в Японії ген Доглес МакАртур, має під своєю командою 160,000 армії на Далекому Сході. Представники департаменту оборони не виявили, яке розміщення американських боєвих сил. Дехто згадує, що в Південній Кореї находиться 100,000 американського війська.

ПРЕЗИДЕНТ ВЗИВАЄ ДО ХОЛОДНОКРОВНОСТИ.

Канзас Ситі. — Заки президент відіхав літаком до столиці, газетні репортери засипали його різними питаннями. Труман з поважним виразом обличча, сказав: „Не будьте сівачами переполоху. Це може бути небезпечне положення, одначе воно не є таким. Я не можу відповідати на питання, доки я не знаю фактів." — На запит, чи було формальне виповідження війни, президент сказав: „Не було!"

ПЕРЕПОНИ ПРИ ВИСІДАННІ НОВИХ ДІПІСТІВ.

Ню Йорк. — При висіданні новоприїжджаючих іміґрантів зі скитальщини кораблем Ген. Р. М. Блечфорд в суботу 24 червня, іміґраційна влада зарядила присягу усіх 810 діпістів, що вони не належать до Комуністичної партії, ані до жадної її 114 організацій, яких американська влада вважає за підривні. Процедура була довга з огляду на різні мови, в яких іміґранти складали присягу. На випадок кривоприсяги іміґранта жде кара тюрми, а опісля депортація.

БРИТАНІЯ І ФРАНЦІЯ ВПОВНІ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЗДА В СПРАВІ КОРЕЇ

Лондон, 26. червня. — Вістка про комуністичний напад на піддержувану Злученими Державами Південну Корею — прикувала максимальну увагу урядів Британії і Франції, які, подібно як і в інших міжнародних колах, добачують в цьому можливість світового конфлікту. Уряди обох цих західно-европейських великодержав не залишають жадного сумніву щодо своєї повної піддержки американської оборонної акції. Комуністичний напад на Корею називається „викликом Заходові".

М. БАЖАН ПРИЇЖДЖАЄ НА „ГОСТИННИЙ ВИСТУП" ДО КАНАДИ

Ню Йорк, 26. червня. — Комуністичні УЩВісті в сьогоднішньому виданні повідомляють з Торонта, що там на Конґрес Канадійських Слов'ян — приїде відомий підсовєтсько-український поет і письменник Микола Бажан. Він, разом з Олександром Гундоровим, білоруським поетом Максимом Танком і секретарем делеґації Іваном Возьним та відповідною кількістю енкаведистів репрезентуватиме на цьому Конґресі „Слов'янський Комітет СССР".

ВІЙНА В КОРЕЇ ЗАГРОЖУЄ НОВИМ СВІТОВИМ КОНФЛІКТОМ

РАДА БЕЗПЕКИ ДОМАГАЄТЬСЯ ПРИПИНЕННЯ ВІЙНИ В КОРЕЇ

Лейк Соксес, 26. червня. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй, на бажання Злучених Держав Америки, відбула вчора нагле засідання у зв'язку з вибухом аґресивної війни в Кореї, визнала маріонетковий комуністичний уряд Північної Кореї „винним в аґресії" та винесла домагання негайно припинити воєнні дії і відкликати комуністичні війська з південно-корейської території на старі позиції. Совєтський Союз збойкотував ці наради і не взяв в них участи. За резолюцією голосували представники дев'ятьох країн і тільки одна Югославія здержалася від голосування. Представник Злучених Держав, предкладаючи резолюцію заявив, що він зголошує її на підставі 7-го розділу чартеру Об'єднаних Націй, який передбачує санкції Об'єднаних Націй проти аґресора, включаючи бльокаду і навіть військову акцію. Резолюція повинна бути виконана до двох днів. Якщо її не виконається або зіґнорується, тоді передбачена дальша „практична акція". Чергове засідання Ради назначено на завтра в годині 3-тій після полудня. В

(Докінчення на стор. 4.)

СОВЄТСЬКА КОРЕЯ БЕЗ ПРИЧИНИ НАПАЛА НА ПІВДЕННУ, ПЕРЕСТУПАЮЧИ ДЕМАРКАЦІЙНУ ЛІНІЮ; ПРОДОВЖУЮТЬСЯ БОЇ ВСІМИ РОДАМИ ЗБРОЇ; СТОЛИЦЯ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ ЗАГРОЖЕНА; ПОСПІШНА АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГА ОБОРОНЦЯМ

Сеул, Корея, 26. червня. — Вчора рано збройні сили совєтської Північної Кореї почали несподівану і нічим неспровоковану війну проти піддержуваної Об'єднаними Націями і цілим західним світом зі Злученими Державами на чолі Південної Кореї, переступаючи демаркаційну лінію на 38 ступені північної ширини та атакуючи її всіми родами зброї на суші, з повітря і з моря. Південно-корейські збройні сили прийняли та почали відбивати наступ. Бої ведуться на цілій лінії фронту на південно-корейській території, загрожуючи безпосередньо південно-корейській столиці. Рівночасно з першим нападом на кордоні, совєтсько-корейська авіяція виконала налети на військові бази в далекому запіллі Південної Кореї, що свідчить, що почалась справжня аґресивна війна, а не будь-який серіозніший тільки прикордонний випадок. Аґресор користується у великій мірі літаками, танками та іншою зброєю совєтської продукції. В останній хвилині повідомляється, що на поодиноких ділянках фронту південно-корейські війська приступили до протинаступу і комуністи є у відвороті. Уряди обох частин Кореї видали офіціяльні повідомлення,, обвинувачуючи один одного в аґресії. Згідно з найновішими повідомленнями, найзапекліша битва розгортається в безпосередньому віддалені від міста Сеул, столиці Південної Кореї. В боях бере участь важка артилерія. Південно-корейське командування повідомило, що десять з усіх 20 збитих на цьому фронті ворожих танків були не тільки нової совєтської продукції, але мали теж совєтсько-російську залогу.

ЕВАКУАЦІЯ АМЕРИКАНЦІВ З КОРЕЇ

Сеул, 26. червня. — Негайно після комуністичної інвазії на Південну Корею, місцеве американське представництво почало евакуацію американських родин в дальші південні області країни, з метою їх перевозу до Японії. Місцевий американський амбасадор повідомив, що евакуація 1,000 американських жінок і дітей продовжується „під дуже сильною повітряною охороною". — Рівночасно повідомляється про приспішену висилку американської зброї на допомогу нападеним корейцям.

ГЕН. МекАРТУР НАРАДЖУЄТЬСЯ З ДОЛЕСОМ І ГЕНЕРАЛЬНИМ ШТАБОМ

Токіо, 26. червня. — Негайно після проголошення повідомлення про совєтський напад на Південну Корею, американський головнокомандуючий на Далекому Сході, ген. Доґлес Мек Артур, відбув наглі наради з приявним там представником державного департаменту, Джаном Фостером Долесом, та зі своїм генеральним штабом. Про перебіг нарад та винесені рішення не подано жадного повідомлення,

ВІДСТАВКА ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ

Париж, 26. червня. — Французька Національна Асамблея минулої суботи величезною більшістю голосів, бо 352 проти 230, відкинула пропозицію заяви довір'я урядові премієра Жоржо Бідо і уряд тим самим пішов у відставку. Президент Оріол негайно почав переговори з представниками поодиноких партій для іменування нового премієра і створення нового уряду. Уряд провалився у зв'язку з його домаганням добитися призвання підвишки платні державним службовцям. До сьогодні рано ще не був відомий вислід нарад і рішення президента щодо нового уряду. Тільки сенатор — Марсель Плєзант, після нарад з президентом заявив, що на випадок, якщо б теперішня війна в Кореї перемінилася в новий світовий конфлікт, тоді у Франції буде створений уряд національної єдности, з представників усіх партій.

ВІДЛОЖЕНО КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ ЗЛИТТЯ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ

Париж, 26. червня. — Конференція представників Франції, Західної Німеччини, Італії, Бельгії, Голандії і Люксембурґу в справі передбаченої Пляном Шумана злуки европейської важкої індустрії під одною „вищою владою", подумана як „крок дальше" на шляху до політичної федерації европейських країн, була минулої суботи відложена до 3-го липня. Учасники конференції вернулися до своїх країн, щоб нарадитися зі своїми урядами.

ЮГОСЛАВІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ МІЖНАРОДНОГО СЛІДСТВА В СПРАВІ СОВЄТСЬКОЇ БЛЬОКАДИ

Беоґрад, 26. червня. — Югославія рішила вчора домагатися від Об'єднаних Націй прослідження зверненої проти неї совєтської господарської бльокади. Парляментарний комітет закордонних справ рішив одноголосно звернутися в цій справі до Економічної і Соціяльної Ради О. Н.

ЛІ ТАКИ ПОЇДЕ ДО ЕВРОПИ

Лейк Соксес, 26. червня. — Не зважаючи на совєтську аґресію в Кореї, що загрожує новим міжнародним конфліктом, генеральний секретар Об'єднаних Націй, Триґве Лі, заявив, що він таки поїде до Европи переконувати французів і англійців про необхідність уступки Совєтам в справі комуно-китайського представництва в О. Н. Еспанська фалянґістична газета „Арріба" назвала Лі „зрадником масонів" і „таємним суб'єктом Москви".

НЕОБХІДНІСТЬ МАКСИМАЛЬНОЇ ПІДДЕРЖКИ ВСЬОГО ГРОМАДЯНСТВА ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАВЕРШЕННЯ ПЕРЕСЕЛЕНЧОЇ АКЦІЇ

ЗУАДК НА ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИЯСНЮЄ ТРУДНОЩІ І МОЖЛИВОСТІ НОВОГО ПЕРЕСЕЛЕНЧОГО ЗАКОНУ

Филаделфія, 26. чрервня. — Тільки максимальна і всебічна допомога всього американсько-українського загалу, як одиниць так і численних організацій, може причинитися до успішного завершення переселенчої акції в можливостях і труднощах нового переселенчого закону — твердив вчора екзекутивний директор Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, д-р Володимир Галан, на скликаній цим Комітетом окремій пресовій конференції. Д-р Ґалан, що прибув на конференцію безпосередньо з Шикаґо, де разом з адв. Романом І. Смуком брав участь в краєвих нарадах Комісії ДП., її стейтових відділів та уповноважених в переселенчій акції добровільних допомогових аґенцій, вияснив приявним заступникам американсько-української преси важливіші можливості і труднощі, що виникають у зв'язку з підписаним вже президентом Труманом новим переселенчим законом. Точніше кажучи, — новий закон є тільки продовженням і поправкою попереднього, підвищує загальну переселенчу квоту для скитальців на 80,000, крім деяких інших груп (напр. вояків з польської армії Андерса), уневажнює клявзулю щодо 40% фармерів і 30% балтійців та додає вимогу, що „спонсорами" можуть бути тільки американські громадяни, до яких зараховується не тільки осіб,

(Докінчення на стор. 3-тій)

ОКОЛО 700 УЧАСНИКІВ В „ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ"

Вчорашньої неділі, 25. червня, відбувся в Еверґрін Ладж Парк в Спрінґфілд, Н. Дж., — „День Української Жінки", влаштований новоствореним Українським Жіночим Об'єднанням та з головною метою дозвіллям і культурною забавою спопуляризувати справу Українського Національного Фонду. В імпрезі взяло участь около 700 осіб, що автобусами і автами прибули з Ню Йорку, Джерзі Сиґі і Нюарку. — Програму започаткувала і нею проводила п-ні Стефанія Галичин, з'ясовуючи коротко в привітальнім слові цілі Об'єднання. Цю імпрезу вона зв'язала традиційно зі старо-краєвими Святатми Селянки, відповідно достосованими до існуючих місцевих можливостей і потреб. Місс Ева Піддубчишин в своїй промові підкреслювала гордість народженої в Америці українки, що ураїнський жіночий рух почався майже рівночасно з жіночим рухом в Америці, мав таку саму основу та змагає до таких самих ідеалів. П-ні Людмила Івченко говорила про загальне творче

(Докінчення на стор. 4-ій)

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„СТРАТЕГИ ТИХОГО ТЕРОРУ"

Відомий коментатор робітничих справ, Віктор Різел, займався довгими роками виключно робітничими проблемами. Але як можна було писати про юнійні справи, не приглядаючись большевицькому просяканню в юніях? Таким чином Різел добре вистудіював теж діяння комуністичної п'ятої колони серед американського робітництва і в тій ділянці він один з найкращих знавців. Згодом він пізнав добре теж і міжнародні ходи кремлівської ґенґстерської банди та час від часу пише теж і на ту тему, звертаючи, наприклад увагу американського загалу не тільки на ґорілів, що їх привозять з Африки до зоологічних городів в Америці, але теж і на роботу 452 совєтських шпигунів, що оперують на африканському терені з совєтської амбасади в абісинській столиці Аддіс Абабі.

Дуже цікавою є його недавня стаття на тему ґенґстерів-скритовбивників, що їх розсилає Кремль до різних держав для страху і покарання тих комуністів, що не ідуть сліпо за диктатом московського Політбюра. Різел називає їх „стратеґами тихого терору", людьми, що втішаються привілеєм кожночасного доступу до самого Сталіна. Одним з таких ґенґстерів і довірених осіб Сталіна є „товариш Джеро", чи там „Зінґер", який був донедавна в Угорщині шефом НКВД, а до війни виконував подібні функції в різних інших країнах, як Бельгії й Франції, працюючи тоді в тіснім зв'язку з Дмитром Мануїльським, головою Комінтерну. Сьогодні, пише Різел, є Джеро для Сталіна тим, чим був в Америці ґенґстер Нітті для верховного ґенґстера Капоне, очевидно з тою різницею, що Нітті й Капоне були ще благородними людьми, як їх рівняти з кремлівськими вбивниками-ґенґстерами.

Насувається питання, чому Москва мусить вживати тепер таких засобів. Прецінь виглядає, що вона всюди перемагає. Відповідь на це така, що на ділі сили комуністів в Европі маліють навіть у таких країнах, як Франція, де ще не так давно комуністи були чи не найвпливовішим політичним чинником. Щобільше, усюди зачинають бунтуватись самі комуністи. Тітоїзм поширюється як якась пошесть. Побаламучені комуністами робітники починають від них відвертатись, а де тільки привертається свободу і є вільні вибори, комуністи тратять політичні впливи. До того заповідають, що з комуністами буде усюди ще багато гірше.

На такому то тлі зродився тепер „тихий терор", як дошка рятунку для московського Політбюра. Це й причина, чому Сталін послав тепер до европейських країн своїх найбільш довірених стратеґів-ґенґстерів, в надії, що їм вдасться терором привернути серед комуністів дисципліну, себто сліпий послух приказам Кремля. Сталін боїться, щоб той опозиційний рух не створив йому ще якогось другого Тіта, бо це вже дуже ускладнило б положення Совєтів в Европі та підкопало б і його особистий престиж.

Коли щось зачинається з комуністами в Европі, а зааранжоване Москвою, то можна надіятись, що воно не мине теж і Америки. Тільки тут сталінські висланники-ґенґстери не так легко зможуть виконувати своє катівське діло. Та й не так то легко тепер діставатись до Америки кремлівським шпигунам-ґенґстерам. Проте на сталінський „тихий терор" в Европі добре і тут завчасу звернути увагу.

Фантазії можуть стати дійсністю

Історія людського розвитку увійшла без сумніву в свою найбільш драматичну стадію, коли найсміливіші і найбільш неймовірні фантазії можуть одного гарного дня стати дійсністю. Американський кореспондент, який з нагоди першого вибуху атомової бомби в Гірошімі в 1945 році твердив, що людство протягом одної ночі пережило 1000 років, міг помилитися тільки в тому, що з цим епохальним визволенням космічної енергії людство могло пережити не одну, але багато тисяч років, зробивши такий майже надлюдський скок в майбутнє.

Визволена атомова енергія, з огляду на теперішнє політичне положення в світі, ще висить найгрізнішим маревом повної руїни, руїни не тільки людства і всіх його надбань, але й самої нашої планети. Але ця руїнна сила, якщо тільки обставини зміняться, може відкрити перед людиною теж фантастичні творчі можливості.

Руїнну силу атому людство вже знає з практики в Гірошімі і Нагасакі. Але це був тільки початок, справді тільки перша проба, яка в дальшому розвитку не має жадних обмежень. Під цим оглядом на окрему увагу заслуговують деякі вияснення „правди про водневу бомбу", що їх надрукував в останньому виданні „Сатордей Івнінґ Пост"-у один з найкращих наукових співробітників Н. Й. Таймс-у, Вилйем Л. Лоренс. Він цитує слова відзначеного нагородою Нобля світової слави британського фізика, проф. Френсіс Вилйема Естона, який ще перед визволенням водневої енергії твердив, що на випадок її визволення: „людський рід матиме до свого розпорядження силу поза всякими мріями наукових фікцій. Але треба рахуватися, що раз визволена енергія може цілком вихопитися з-під людської контролі. Якщоб це сталося, тоді всі водні на землі можуть нагло перемінитися в гелій і цей найбільш успішний експеримент дасть про себе знати всесвітові у формі нової, незвичайно ясної зірки, що нею стала б наша земля після одної величезної експльозії". Як відомо, справа визволення енергії водня сьогодні вже не належить до понять „якщоб". Президент Труман, точно три дні після того, як довідався про „атомову експльозію" в Совєтському Союзі, дав доручення „продовжувати практичні заходи для продукції т. зв. водневої бомби, або супербомби".

Ясно, що в теперішніх обставинах поділу світу на два ворожі табори ще далеко не можна сказати цілої „правди про водневу" чи будь-яку іншу атомову бомбу. Але фактом є, що людина, якщо ще не має, то є на певному шляху дістати в свої руки силу, якою може знищити себе разом зі своєю планетою. На цю тему всі фантазії перестають бути фантазіями, а в обличчі такого факту і такої можливости все інше відходить на другий плян.

Ворожнеча між людьми, моральна і етична відсталість людини на цілі століття, як не тисячеріччя від розвитку її ума і технічних спроможностей, є причиною, чому в обличчі такого драматичного розвитку, коли визволення космічної енергії людиною стало дійсністю, з неусвідомленим ще навіть в цілій повноті острахом думається насамперед про можливість заглади. Проте, ці епохальні відкриття дають такі ж самі необмежені можливості розвитку людської творчости і прогресу, включно з творенням цілком нового життя на нашій планеті.

Під цим оглядом конструктивного використання визволеної людиною космічної енергії висловився в останньому дещо конкретніше директор заведення для дослідів атомової енергії в Гарвел, Британія, сер Джан Кокрафт. На пресовій конференції дня 22 червня він повідомив про передачу британському урядові конкретної програми „конструкції експериментального атомового реактора", який вможливлював би використання атомової енергії для практичних цілей. Сер Кокрофт передбачує ще десять років експериментів, заки атомову силу пощастить використати нешкідливо в щоденному вжитку: для моторів. Головним завданням є перемінити астрономічні ступені горячі, що її витворює розбиття атому, в енергію та анулювати всі вбивчі для людини похідні явища. Тоді, як сказано, найсміливіші фантазії можуть стати дійсністю теж в конструктивному змислі.

На цьому тлі фантастичних можливостей, як деструктивного так і конструктивного порядку, грізним маревом зарисовується теперішне положення в світі. Виходячи зі засади, що від повної заглади не тільки людства, але евентуально і самої нашої земної планети може нас врятувати максимальна відповідальність, що її може перебрати тільки найвищий міжнародний авторитет, Злучені Держави предложили Об'єднаним Націям конкретний і реальний плян міжнародної контролі атомової енергії. Совєти відкинули цей плян, бо тоді вони мусіли б відкрити для ока світу погружену в кривавих злочинах свою „щасливу країну соціялізму". Совєти підступом і зрадою дістали в свої руки цю смертельну для людства таємницю атому. Яка є запорука, що вони тої таємниці не використають для заглади людства? Хто може сказати, що напр. Гітлер, якщо був би мав цю страхітливу зброю в своїх руках, був би не використав її на те, щоб разом з ним пропав і ввесь людський рід? Звичайно, теж Совєти сьогодні ще далеко від того, щоб могти використати цю нищівну силу в її повноті, але як далеко? На це повинні мати готову відповідь відповідальні мужі демократичних країн, зокрема Злучених Держав Америки і поробити з цього практичні висновки. В їх бо руках лежить сьогодні доля світу в смертельно грізному значенні цього слова.

Дотеперішні заходи, включно з коротким повідомленням дня 23-го червня про передачу спільній конґресовій Комісії Атомової Енерґії строго таємного звідомлення про розвиток водневої бомби, переконують, що ця країна та її уряд свідомі цеї своєї історичної відповідальности та всіх обов'язків, що з цього випливають.

Б. Козловський.

СОЦІЯЛЬНА СУТЬ СССР.

Декому може здаватись незрозумілим, як у „безклясовому" СССР, де за совєтською офіційною версією „в основному побудовано соціялізм", можуть бути „клясові" вороги, та ще в такій кількості, аж треба було перетворити країну в суцільний концентраційний табір. Творці „безклясового суспільства", ясна річ, нікому цього не пояснюють. Отож зробімо це замість них.

Теза про безклясове суспільство завжди була уразливою Ахіллевою п'ятою Марксової теорії, яка є формальним катехізмом большевизму. Адже, за Марксом, суспільство згідно з законом діялектичного розвитку завжди перебуває в динамічному русі. Рушійною силою історичного процесу є, мовляв, боротьба клясових суперечностей соціяльних груп, породжуваних зміною знарядь виробництва. Так пройшло людство від первісного комунізму через рабовласництво й февдалізм до сучасного капіталізму, від якого через переходовий етап диктатури пролетаріяту прийде день безклясового соціялістичного суспільства й комунізму... І що ж буде тоді? Мертвий застій непорушного комуністичного раю на землі, в якому не буде кляс, отже й клясової боротьби, в якому, значить, раптом зникне рух і перестане діяти закон діялектичного розвитку? Що це є? Чи просто самозаперечення марксизму, чи визнання, що комунізм є явищем занепадницьким, реакційним, що він неминуче вироджується в свою первісну форму і, почавши повторний цикл суспільного розвитку людства, знов приведе його до рабовласництва? Марксистська література не дає повної задовільної відповіді на ці питання, а совєтська пропаганда й публіцистика просто свідомо оминають їх.

Дати докладнішу аналізу цієї складної проблеми, як і питання про можливість взагалі існування безклясового суспільства, неможливо в рямцях газетної статті. Тут досить буде трохи висвітлити питання про соціяльно-клясовий склад совєтської держави: чи являє вона собою безклясове суспільство хоча б „в основному", а якщо — ні, то які є в ній кляси. Ліквідація капіталізму знищила лише старий поділ на кляси, але не в силі була знищити самі кляси, бо зліквідовано лише певну капіталістичну **систему**, а не самий капітал. Націоналізувавши землю, фабрики, заводи, транспортові засоби, банки, засоби виробництва, совєтська держава зґромадила в своїх руках весь величезний капітал країни, а монополізувавши в ній всю продукцію, перебрала на себе й відповідні функції капіталістів. Капіталізм лише змінив своє обличчя: одиноким капіталістом в країні стала держава, приватний капіталізм став державним. Само собою зрозуміло при цьому, що ця зміна вийшла не на користь, а на шкоду трудящим масам, бо поява замість численних дрібніших, обмежених в своїй господарській спроможності, ослаблених взаємною конкуренцією, розпорошених осередків приватного капіталу єдиного державного монополістичного капіталу мала надзвичайно зміцнити позиції капіталізму і відповідно послабити позиції „експлуатованих трудящих мас".

Совєтський „плебс".

Такою експлоатованою масою є власне все підсовєтське населення, відколи сталінська колективізація позбавила селянство землі, знарядь виробництва й продуктів своєї праці і змусила працювати на державу за мізерну плату грішми й натурою. Ці сільські державні наймити поруч з міськими робітниками й рядовими службовцями, (лише з поділом на професійні категорії) і становлять в СССР той „плебс", тих нужденних пролетарів, які, не маючи інших легальних засобів існування, мусять (тут вже зовсім за Марксом) продавати свою працю монополістичному державному капіталові на подиктованих ним умовинах. Не дивно, що при такому співвідношенні сил на „ринку праці" робітник приречений на той мінімум заробітної плати, що забезпечує його хібащо від голодної смерти. І справді, беручи навіть за совєтськими офіційними даними, пересічний місячний заробіток совєтського робітника кругло в 400 рублів, а ціни на хліб 2 руб за кіло, крупи — 8-9 р., м'ясо — 20 р., масло — 40 р., яйця — 12 р. за десяток, бачимо, що робітник в СССР заробляє якихсь 10-15 долярів на місяць. Згадавши при цьому, що та сама совєтська держава обернула професійні спілки в органи партійно-урядової влади, що робітники прикріплені до місця своєї праці, що спізнення на працю може кинути робітника у в'язницю, а навіть сама розмова про страйк — до далекого північного концентраку, — ми повинні будемо зробити висновок (логічно й тут навіть „за Марксом"), що в совєтському „соціялістичному суспільстві" відродився той дикий нелюдський визиск трудящих, що був властивим рабовласницькому господарству і став цілком неможливим в сучасному капіталістичному.

Совєтська „аристократія".

Оця злиденна маса совєтських пролетарів — фактично майже все населення СССР — являє собою одну величезну „нижчу" клясу визискуваних (ми не кажемо тут про 15 мільйонів ув'язнених в концентаках, що в жахливих умовинах безплатно виконують каторжну працю, — вони, як парії, стоять поза суспільством). Проте, де є визискувані, там мусять бути й визискувачі, де є нижча кляса, там мусить бути й вища. Для СССР в теорії — це держава, на практиці — керманичі й виконавці державної влади. Це насамперед всевладний диктатор Сталін, що в своїй „соціялістичній" державі може з більшою підставою сказати: „Держава — це я!" — ніж це свого часу сказав у монархічній Франції Людовік XIV. Коло підніжжя його трону стоять Політбюро й взагалі верхівка комуністичної партії, совєтський уряд, вище військове командування, сталінський кремлівський почет, апарат МВД, всі вищі відповідальні урядовці тощо. Система державного капіталізму, що потребує численних кадрів для керівництва й ведення велетенського державного господарства, надзвичайно сприяє розростанню і посиленню бюрократії. В СССР є тепер кількадесять самих міністерств і число їх дедалі зростає.

(Продовження на стор. 3-тій)

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

27)

— А чого ж це не видно між вами мого „приятеля", що постарався для мене таку „високу посаду" — спитав я.

— Ого! Його вже не побачите! Він, бідака, був такий м'ягенький, так старався догодити слідчим, що повидумував на себе десятки різних „злочинів", щоб, як сам казав, доказати свою „безконечну відданість інтересам совєтської держави".

Спочатку йому обіцяли всякі полекші, але, коли зібралось багато матеріялу, то його справу відділили від нашої і засудили на 10 років.

— Шкода дурня! — мимоволі вирвалось у мене. — Адже лишилася жінка і троє дітей...

— А як було з вами далі? — повернувся я до попередньої теми.

— З нами було дуже погано, — оповідав асистент Г. — Коли б не ті зміни в НКВД, то ми, мабуть, волі не побачили б ніколи. Але коли Єжова зліквідували, а наших слідчих порозганяли, то жінки директора і військового керівника, використавши свої зв'язки, повернули справу в добру сторону. На процесі в обласному суді ми заперечили всі свої попередні зізнання і розказали, як нелюдськи був вбитий на наших очах секретар. Особливо ж помогло нам те, що вас, „голову організації", чомусь до нашої справи не приєднали, і ми в наслідок того лишилися „безголовими".

Отже, два місяці тому назад на першому процесі в обласному суді нас всіх виправдали, видали всі наші документи і звільнили спід арешту.

Та ми знайшли чомусь неоправданого ворога в особі нашого обласного прокуратора Руденка. Хоч справа цілком очевидно була чиста, він лишився невдоволеним нашим звільненням і вніс протест проти вироку до Верховного Суду УРСР, щоб постанову обласного суду уневажнили і передали справу на новий розгляд.

Як потім довідалися ми від адвокатів, основним аргументом Рудинка було те, що ви, „голова організації", є таки засуджені, але іншим судом.

Тепер можете зрозуміти, чому ми так втішились, побачивши вас на волі, і то якраз в такий момент, коли рішалася наша доля! Це — просто чудо якесь!!!

— А тепер, — попросили товариші, — розказуйте про себе.

Я почав розказувати, але в половині розповіли в залі засідань почувся рух, і до нас вийшов адвокат.

— Ну, що?

— Ну, як?

Засипали ми його питаннями.

— І добре і зле... — відповів трохи змішаний адвокат. — Ваше звільнення підтверджено повторно, але тепер проти рішення Верховного Суду УРСР буде протестувати Прокуратура Республіки перед Сесією Верховного Суду СРСР, так само, як протестує проти звільнення Мака.

— І чим це може скінчитися?

— Чим це може скінчитися — не можу вам покищо сказати... У всякому разі, Сесії Верховного Суду Союзу відбуваються дуже ріко, а оскільки там скопичується величезна кількість справ, то поки до вашої дійде черга, мине напевне рік часу. До того ви користаєте з усіх прав совєтських громадян і можете далі займати свої попередні посади.

Настрій у всіх, помимо тимчасово вираної справи, був пригнічений.

— Товаришу адвокат, — звернувся я, — чи ми можемо просити вас прийняти нас на консультацію, оскільки наша справа ускладнюється? Я, щоправда, маю тут свого адвоката, котрий боронив мене перед Верховним Судом УРСР, але є одна справа, про котру мушу говорити з вами також.

— Звичайно, прошу дуже!

Ми всі йдемо до адвоката до його кабінету.

— Товариш адвокат, — почав я знову розмову, — у мене є якесь підозріння, але воно таке неймовірне, що я навіть боюся про нього говорити!...

— Цікаво, — спитав адвокат, — що ж це за підозріння?

— Скажіть мені, чи не було при справі моїх колеґ копії мого вироку з обласного суду?

— Була, звичайно. А що такого?

— Чи ви не звернули уваги на ту копію?

— Ах, правда! Власне мене трохи здивувало, що то був якраз той примірник, який належав вам особисто.

— І що ви про це подумали?

— Правду кажучи, не звернув особливої уваги. Мабуть, помилка?

— Ні, не помилка, товариш адвокат, а звичайна фальшивка! Фальшивка кримінального характеру!!!

— Себто?... — здивувався адвокат. — Як вас розуміти?

— Зараз зрозумієте! Скажіть тільки, чи та копія була долучена обласним прокуратором ось цих підсудних — Руденком?

— Так. Це ж був єдиний арґумент, на якому він опер свій протест перед Верховним Судом Республіки.

— Ну, то тепер слухайте, що я вам розкажу: це страшне!

Вирок Верховного Суду у моїй справі був винесений ще третього травня. Я про це нічого не знав, але моя мати, котра була тут на процесі, поспішилася до Х. зустріти мене при виході на волю, бо їй сказав адвокат, що мене мусять не далі, як по двох, трьох — днях звільнити. Минуло три дні, минуло п'ять, минуло десять, а я був далі в арешті. Занепокоєна мати почала звертатися до всіх інстанцій, але скрізь її запевняли, що жадних розпоряджень щодо мене не прийшло. Те саме говорили і в обласному суді, хоч це було очевидною неправдою. І лищень, коли мати поїхала знову до Києва і добилася катеґоричного телефонічного наказу до обласного суду, НКВД і в'язниці, мене на другий день звільнили.

Проф. Михайло Ветухів Дійсний Член УВАН

Українська Вільна Академія Наук (УВАН) в ЗДА.

В 1918 році, в Києві, столиці незалежної тоді Української Держави, була винесена постанова Уряду про створення Української Академії Наук — УАН. Першим її президентом став учений світової слави — проф. Володимир Іванович Вернадський.

Організація Академії пішла швидким темпом: українські вчені прагнули розвитку своєї інституції. За короткий час Академія дістала до розпорядження велику кількість приміщень для наукових інституцій, об'єднала існуючі наукові інституції, дістала кілька великих бібліотек та музеїв.

Видатні учені, частина яких була членами інших Академій, стали членами Української Академії Наук, з них тепер у ЗДА живе С. Тимошенко — професор університету в Пало Алто.

В 1921 році большевицько-російські війська остаточно окупували Україну, але до наступу на українську науку і церкву большевики прийшли не зразу. УАН продовжувала існувати, хоча частина академіків виїхала з батьківщини. УАН була поіменована ВУАН — Всеукраїнська Академія Наук. 1923-24 роки були часом справжнього розвитку української науки, як по відділу гуманітарних наук, так і природничих. Українські вчені — академіки Грушевський, Єфремов, Кримський, Вотчал, Тутковський, Багалій, Сумцов, Корчак-Чепурівський та інші були об'єднані Академією і мали змогу успішно працювати. Пізніше робота ВУАН поширилась, прилучились академіки з західно-українських земель: Колесса, Возняк та інші. Підтримували в той час Академію і урядові українські кола, які пізніше були знищені, в тому числі, партійний діяч О. Шумський, керівники Головнауки Ю. Озерський і проф. М. Яворський та інші.

За кілька років були видані сотні томів наукових праць.

1929 рік був початком руйнації ВУАН; вже в середині 1929 року, одночасно з натиском на всі прояви української культури й на церкву, одночасно з наступом на українського селянина, большевики почали розгром і української незалежної науки.

Багато визначних учених — Єфремов, Слабченко, Голоскевич та інші були заарештовані. Після процесу СВУ 1930 року в числі підсудних дістали довгі роки ув'язнення українські академіки, на чолі з С. Єфремовим. Це був перший крок до ліквідації ВУАН в Києві і Харкові.

Від 1931 року почалась нова ліквідація ВУАН, обмеження її самостійности і введення до неї нових членів, замість заарештованих і звільнених українських академіків. Нові академіки були здебільшого іншої національности і призначалися за вказівками Москви; були введені зовсім нові правила вибору нових академіків, які це забезпечували.

1933 і 1934 роки були відзначені особливо великою кількістю чужинецьких учених, що замінили в ВУАН українців. Неодмінним секретарем Академії, замість українського ученого А. Кримського, був призначений молодий учений, член комуністичної партії, росіянин О. Палладін, якого пізніше „вибрали" президентом Академії, хоч по суті ця людина є цілком ворожа українському народові.

Всеукраїнська Академія Наук, як українська інституція, була цілком знищена. Тематика праці цілком змінилась, український напрямок її зник, ВУАН стала провінційною філією Москви. Справжні українські вчені були по концтаборах, безробітні, або виїхали з України.

Після приходу німецького війська на Україну в 1941 році, українські вчені пробували відновити в Києві і Харкові діяльність УАН, але цього не вдалося зробити.

Лише в 1945 році, коли частина українських учених опинилась в Европі, вони вирішили відновити діяльність Української Академії Наук і в листопаді 1945 року повстала Українська Вільна Академія Наук, що об'єднала всіх українських учених, які вирвалися зпоза залізної завіси. Відновилась праця відділів і секцій, видано ряд публікацій.

В 1948 році почався інтенсивний роз'їзд українських учених до різних країн світу: ЗДА, Канади, Англії, Франції, Бельгії, Австралії.

Президент УВАН, проф. Дмитро Дорошенко, віце-президент проф. Леонід Білецький і генеральний секретар Ярослав Рудницький переїхали до Канади, відразу розпочавши там активну наукову працю.

В кожній країні, де тепер перебувають дійсні члени Академії, засновуються організації УВАН, як самостійні наукові інституції, залежно від місцевих умов і кількости членів. Всі вони тісно співпрацюють, об'єднані спільною метою.

Найбільше дійсних членів УВАН, членів-кореспондентів та наукових співробітників переїхало до ЗДА і на них лежить відповідальність розгорнути тут інтензивну працю, бо ця вільна країна дає величезні можливості.

Тепер в ЗДА перебуває 18 дійсних членів УВАН, серед яких є відомі вчені проф. О. Грановський, проф. Г. Махів, проф. Р. Смаль-Стоцький, проф. В. Тимошенко, проф. С. Тимошенко, проф. Д. Чижевський та інші. Вони належать до різних відділів УВАН, яких тепер є 6: історично-філологічно-філософічний, правничо-економічний, природничий, медичний, математичний і технічний. Більшість членів Академії продовжують тепер свою наукову роботу.

15 квітня в Ню Йорку відбулися організаційні збори, на яких були присутні дійсні члени, члени-кореспонденти, наукові співробітники і прихильники УВАН. По заслуханні доповіді на організаційні теми, було обрано тимчасову управу та ухвалено розпочати діяльність УВАН в ЗДА в таких напрямках: а) організація видавничої діяльности, б) переведення наукових конференцій і доповідей, в) дальша праця по відділах, г) розбудова музею-архіву в Ню Йорку, д) встановлення тісного зв'язку з відповідними науковими інституціями в ЗДА.

Наукові конференції УВАН розпочалися.

17 травня проф. архітект Олекса Повстенко зробив доповідь про архітектурні пам'ятки Києва, продемонструвавши численні фотографії і малюнки будівель столиці України, більша частина яких була варварсько зруйнована окупантами.

11 червня проф. Дам'ян Горняткевич зробив доповідь про наслідки своїх досліджень українських писанок, проаналізувавши походження і природу різних орнаментів. Він демонстрував писанки з зібраної ним і привезеної до ЗДА колекції з кількох сот писанок.

Крім того, 7 червня відбулась конференція мовознавчої секції, на якій був присутній генеральний секретар УВАН проф. Ярослав Рудницький, що приїхав з Канади і також відбув ряд наукових славістичних конференцій на американських університетах. На мовознавчій конференції були зачитані доповіді: проф. Станкевича — „Походження й норми державної мови Великого Князівства Литовського" і проф. Рудницького — „Назви „Русь" і „Україна" в світлі нових дослідів".

Управа УВАН в ЗДА продовжує організаційну роботу, ведеться підготовку видавничої діяльности, створюється фундацію УВАН, що має підтримати діяльність українських учених матеріяльними засобами.

В той час, коли на Україні і далі йде гоніння українських учених, заснування УВАН в ЗДА набуває особливого значення. В УВАН об'єднані і ті учені, що прибули давніше і працюють по американських університетах, і новоприбулі учені з Харкова, Києва, Львова та інших міст України, які мають при собі матеріяли, що ще чекають оброблення у вільних умовах.

Успіх нашої роботи, успіх української вільної науки в країні найбільших можливостей залежатиме не тільки від учених, але й від підтримки широких громадських кіл.

Українські вчені певні, що цей успіх забезпечений.

СОЦІЯЛЬНА СУТЬ СССР.

(Продовження зі стор. 2-гої)

Вся ця советська бюрократична еліта, користуючись державною владою, забезпечила собі максимум життьових вигід — високу платню, віллі, авта, премії, ордени — і становить ту вищу клясу в СССР, що почуває себе кровно пов'язаною з долею советської влади і тому ніби віддана їй не за страх, а за совість.

Фактичний провідник Жовтневої революції і „останній марксист" большевизму Троцький, пильно стежачи з свого вигнання за всім, що відбувалось в СССР, весь час з тривогою відзначав загрозливе наростання і зміцнення в ньому партійно-урядової бюрократії, фашистівського режиму й державного капіталізму, що несуть з собою „велику небезпеку для робітничої кляси". В своєму передсмертному „Заповіті", писаному в 1940 р., Троцький віщує неминучість найближчим часом нападу Гітлера на СССР і свою смерть від руки „Каїна Джугашвілі", „як тільки виявиться неминучість німецько-російської війни" (як відомо, Троцький був убитий сталінським агентом в серпні того самого року). „Як ветеран революції, що в останню хвилину свого життя почуває в собі потребу переглянути всі свої ідеї й думки", Троцький в розпачі пізнього прозріння щиро кається в своїй облудній вірі в „революційний пролетаріят", що байдуже допустив в СССР „перетворення диктатури пролетаріяту в диктатуру бюрократії", зміцнення „бонапартистської кліки Сталіна" і перетворення її в „пануючу клясу псевдосоціялістичної держави". І хоч Троцький сам разом з Леніном прислужився кінець-кінцем до тріюмфу Сталіна, віддамо йому й належне: з далекого Мексика він бачив советську дійсність краще, ніж дехто й з Москви.

(Кінець буде).

Памяті Івана Кревецького

(З приводу 10-ліття смерти)*)

27 червня 1940 р. в часі першої большевицької окупації Галичини помер непомітно в Розділі над Дністром у Жидачівщині галицько-український історик Іван Кревецький, що й народився в тому таки повіті в сімі народного вчителя в с. Іванівцях (14 жовтня 1883). Після скінчення академічної гімназії у Львові, в 1902 р. студіював Кревецький історію на львівському університеті під керівництвом проф. Михайла Грушевського, що звернув увагу на його науково-дослідчі здібності й тому від осени 1904 р. дав йому зайняття в Бібліотеці Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Від травня 1905 р. став Кревецький директором цієї бібліотеки. В тому ж часі починається розгін його наукової, публіцистичної й літературно-перекладної праці.

В 1905-6 рр. з доручення археографічної комісії НТШ працював Кревецький в краківських архівах. У 1907 р. перебував він у Києві, при редакції перенесеного туди М. Грушевським „Літературно-Наукового Вістника". В 1909-12 рр. редагував Кревецький педагогічний журнал „Наша Школа". В 1913 р. зредагував він Ювілейний Збірник на честь Івана Франка в 40-ліття його літературної і наукової праці, що ізза війни появився щойно після смерти поета в 1918 р. Його науково-дослідна праця була зосереджена на початках політичного відродження галицьких українців у часі „весни народів". Проте протоколів засідань першої галицько-української політичної організації „Головної Руської Ради" у Львові в 1848-51 рр., що переховувалися в архіві Бібліотеки Народного Дому у Львові, не удоступнила Кревецькому тогочасна москвофільська управа цієї бібліотеки. Але й без них висвітлив наш історик важливі події того часу як змагання „Головної Руської Ради" в справі утворення окремого коронного „Руського Краю" з Галичини, Буковини й Закарпаття в межах австрійської монархії, створення українських самооборонних селянських відділів перед нападами мадярських повстанців у Карпатах та окремого батальону руських стрільців, що став залогою у Кошицях (тоді Угорщина, тепер Словаччина), епізоди з виборчого руху в Галичині тощо. Ці його розвідки появилися в „Записках Наук. Т-ва ім. Шевченка" у Львові й окремими відбитками. Наукові огляди містив він також у „Записках НТШ", літературні — в „Літ.-Наук. Вістнику", переклади перлин чужинної літератури — у виданнях „Русько-української Видавничої Спілки" у Львові, статті на біжучі теми — в „Ділі", звідки відбиткою появився його нарис про аграрні страйки в Галичині.

З вибухом першої світової війни Кревецький був покликаний до австрійського війська й працював спершу при військовій цензурі в Ряшеві, згодом у Відні в редакції урядових газет для полонених солдатів російської армії: „Неделя" в російській мові і „Відродження України" в українській мові. Після розвалу австро-угорської монархії перейшов він у ранзі хорунжого до Української Галицької Армії. Уряд Західно-Української Народної Республіки визначив його головним редактором свого урядового часопису „Република" в Станиславові. Після переходу У. Г. А. за Збруч працював Кревецький в редакції її органу „Стрілець". У хвилині розвалу Української Народної Республіки в листопаді 1919 р. Кревецький відкинув пропозицію б. міністра освіти УНР Антона Крушельницького їхати за кордон з грішми виасигнованими на майбутнє літературно-наукове видавництво, тільки рішив ділити долю У. Г. А. В часі реорганізації У. Г. А. в Ч. У. Г. А. відправлено його до коша старшин у Києві, де оминуло його заслання до Кожухова тому, що він скрився до Бібліотеки Всеукраїнської Академії Наук, де почав працювати. Після заключення миру з СССР та Польщею в Ризі в березні 1921 р. він повернув до Галичини, маючи свою стару посвідку як австрійський підстаршина замішавшись поміж повертаючих австрійських полонених з часів 1-шої світової війни. Прибув захворілий на тиф до хати своєї сестри в Розділі й після виздоровлення обняв управу бібліотеки НТШ в осени 1923 р.

Тоді розпочав знову свою літературно-видавничу працю. В „Записках НТШ" дав оцінку нових історичних праць С. Томашівського, В. Липинського й О. Терлецького, називаючи їх творцями державницького напрямку в українській історіографії та розвідку про початки преси на Україні, уривок якої появився також у „Бібліологічних Вістях", видання ВУАН у Києві. В 1924-5 рр. редагував він популярно-науковий історичний місячник „Стара Україна". Коли ж тогочасний Виділ НТШ припинив це видавництво, він знехотився до праці у виданнях НТШ. Почав постійно подавати наукові огляди в часописі видаваному коштом станиславівського владики о. Григорія Хомишина „Нова Зоря", коли редакцію обняв повернувший зза кордону др. Осип Назарук.

З Назаруком уперше співпрацював Кревецький в редакції „Стрільця" в Камянці на Поділлі в 1919 р. Тоді під впливом нашого історика завернув цей тогочасний радикальний діяч з ліва на право.

Від того часу почалося їх приятелювання, дарма, що були відмінної вдачі. Кревецький спокійний, тактовний супроти підлеглих йому працівників Бібліотеки НТШ, ніколи не давав відчути свого вивищення. Назарук, хоч промовляв з досвідом довголітного громадського діяча, у своєму поривчастому запалі не різнився від молодого провідника радикальної студентської молоді, що відповідними епітетами поборював тогочасного провідника національ-демократичної молоді Степана Барана.

І Кревецький і Назарук були приятелями раніше померлого від них галицько-українського історика проф. дра Степана Томашівського († 1930), якому в річницю його смерти було присвячене одно число „Нової Зорі" з їхніми характеристиками його як історика, політика й публіциста, що появилися також окремою відбиткою (Томашівський — історик - політик - публіцист, Львів 1932).

Кревецький, все скромний без претенсій на якунебудь високу позицію в громадському житті виявляв нераз бистру оцінку як обсерватор нашого політичного життя. Щодо провідних осіб — він уважав життєвою помилкою М. Грушевського його поворот на Україну під совєтську окупацію, не зважаючи на його позитивну наукову працю в Історичній Секції ВУАН у Києві. При виїзді письменника Антона Крушельницького до СССР заявив йому Кревецький, що йому ніколи не простять большевики того, що він був міністром в уряді УНР.

В часі большевицької інвазії Галичини в 1939 році Кревецький, який залишився в краю, занедужав і з початком 1940 р. мусів залишити працю в Бібліотеці НТШ; в санаторії Каси Хворих при вул. Пелчинській перейшов він операцію нирки, але далі нездужаючи на сухоти нирок виїхав він весною 1940 р. до сестри в Розділ, де й помер в 58-ому році життя, 27 червня 1940, не знаючи відай, що й його друг Осип Назарук, що пішов на скитальщину, уже раніше, бо в половині березня 1940 помер у Кракові. Туди прибув Назарук недовго перед своєю смертю з Варшави, де перебував при церкві О. О. Василіян. Його похорон нагадував похорон наших діячів у Старому Краю, бо зійшлися майже всі наші скитальці з Кракова. Зате Івана Кревецького ніхто не міг прощати, на рідній землі. Тимто хай ця часописна згадка пригадає українському громадянству цього заслуженого діяча, що багато вложив до скарбниці української культури.

Никон Немирон

*) Біографічні дати Пок. Івана Кревецького подав довголітній товариш його в праці і його наступник на становищі директора Бібліотеки НТШ Вп. Володимир Дорошенко, за що йому дякую.

Успішна Конвенція УНС.

XXII. Конвенція У. Н. Союзу під кожним зглядом була найуспішнішою з усіх конвенцій Союзу. Про це знають не тільки делеґати й делеґатки та гості, які були співтворцями тієї історії Батька Союзу, але так говорять тепер про цю Конвенцію усі ті, які читали короткі звіти з сесій та резолюції й ухвали, що були друковані в „Свободі".

Рацію мають ті, які, пишучи про цю Конвенцію, називають її парляментом усього українського народу, коли йдеться про протест проти ворожої окупації й влади та змагання до цього, щоб Україна стала вільною, суверенною державою.

Слушно твердять ті, що Конвенція була доказом, що як у минулому, так і тепер, членству і проводові У. Н. Союзу лежить глибоко на серці добро української нації, та що вони добре знають, як на цій землі боронити право України до державної самостійности і незалежности.

Приємно є тепер почути, що ввесь, розкинений по всьому світу, український нарід радіє здобутками та ідейними напрямними найбільшої у світі української народної організації У. Н. Союзу. Напевно радіють і радітимуть і ті мільйони наших братів та сестер, що опинились за „залізною куртиною", яким ця Конвенція переслала свій палкий привіт, який передав на радієвих хвилях „Голос Америки".

Успішна ця Конвенція, на мою скромну думку, була ще й тому, що на ній були зарепрезентовані давні піонірибудівничі У. Н. Союзу, їхні діти, роджені вже в Злучених Державах й Канаді, а також і нова іміґрація, яка щойно прибула на ці континенти. Щобільше на цій Конвенції була, так би мовити, вся наша цілість, всі верстви нашого громадянства. Були на ній робітники, фармері, духовні й світські лікарі, правники, інженери, студенти, промисловці, купці. Одним словом: був наш розум, був наш досвід і була наша енергія. І все це було получене з любовю до тих країн, в яких живемо й творимо оцю нашу величню будову — організацію, а також і до країни, яка дала нам усім наше життя й поклала на всіх нас святий обовязок допомогти їй стати вільною.

Радіючи успіхами Конвенції, яка перейшла вже до новітньої нашої історії, всі ми тепер, не тільки учасники її — делеґати й делеґатки, не тільки відділові урядники, її членство та вибраний на ній Головний Уряд, але ввесь наш загал в ЗДПАмерики й Канаді повинні разом змагати до цього, щоб здійснити це, що було ухвалене, а особливо подбати, щоб ще у цьому конвенційному році Союз зріс до 65,000 членів.

Володимир Ґіряк.

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗУАДК

(Докінчення зі стор. 1-шої)

але й організації. Це є незвичайно важлива інтерпретація закону, що може допомогти нашій громаді, якщо вона виявить відповідну свідомість важливости переселенчої справи та дасть ЗУАДКомітетові максимальну допомогу в його акції, щоб цей закон вповні використати для українських скитальців. Діло в тому, що хоча нові імігранти не мають права виставляти завірень, проте, вони зроблять те саме, якщо допоможуть в підшуканні праці і мешкань для їх недавніх друзів недолі зі скитальських таборів. Відповідне завірення про мешкання і працю вони можуть виставляти тільки для для вжитку ЗУАДКомітету, а Комітет зі свого боку та на тій підставі виставлятиме передбачені законом збірні завірення. Такі самі завірення матимуть право виставляти теж всі наші церковні і громадські організації. При цьому спадає на Комітет велика відповідальність, бо новий закон передбачує т. зв. „присягу в добрій вірі", якою кандидат на іміґранта ще перед виїздом зобов'язується, що він відповідний час працюватиме на передбаченому в завіренні місці. Невиконання цеї присяги потягає за собою карну процедуру, включно до депортації. Основні вияснення постанов нового закону та їх інтерпретації будуть в дальшому подані на сторінках нашої преси. В цілій акції незвичайно важливий поспіх, бо дозволені новим законом візи на виїзд скитальців до ЗДА мають бути вичерпані з днем 30-го червня 1951. року. З огляду на скасування фармерських та інших обмежень, треба сподіватися, що відповідну акцію поведуть теж інші етнічні групи і ми в цьому не смієво залишитися позаду. ЗУАДКомітет передбачує, що в Европі ще є около 20,000 українських скитальців, які можуть скористати з цього закону. Для них Комітет потребує приблизно 7,000 ашурансів, як брати пересічно родину з трьох осіб на одне завірення. Тих 7,000 завірень наші громади і поодинокі особи могли б виставити, або дати підставу, щоб їх виставив ЗУАДКомітет, якщо вони запевнять мешкання і працю для новоприбулих, протягом кількох місяців. Звичайно, що для переведення тої акції потрібні теж відповідні фонди. — Вправді, є надія на деяку державну позичку на переселенчі цілі, але вона може тільки допомогти в сплаті зобов'язань Комітетові, але від них не звільняє. Комітет з жалем стверджує, що новоприбулі ще досі винні йому около 45,000 долярів. Сплата цих боргів та збільшена жертвенність є в обличчі нових потреб Комітету не менш важливою справою, як і виставлювання завірень. Між іншим на конференції в Шикаго стверджено, що наш Комітет є, після Католицької Конференції, на другому місці щодо кількости спроваджених вже досі скитальців (до 1-го червня Католицька організація спровадила всіх 56,000 осіб в тому кільканадцять тисяч українців, а ЗУАДКомітет кругло 17,000 осіб. Кілька жидівських агенцій спровадили в тому часі 50,000 скитальців), а на останньому місці щодо висоти виданих на ту ціль фондів. На конференції були заступлені редакції „Нашого Життя", „Народного Слова", „Шляху", „Національної Трибуни", „Америки", „Народної Волі" і „Свободи". Після нарад в переселенчих і допомогових справах, — представники нашої преси свобідно обговорили цілий ряд наших загально-громадських справ.

КОНҐРЕСМЕНИ ОДОБРЮЮТЬ ЗАРЯДЖЕННЯ УРЯДУ.

Вашингтон. — Провідники Конгресу, настроєні поважно після отримання важливих вісток, одобрюють зарядження федерального уряду. Це відноситься до становища в В О. Д. і до висилки зброї до Кореї.

СТРАЙКИ ПРИ РОБОТАХ В АЛЯСЦІ.

Анкоредж, Аляска.—Страйки, застановлення праці робітниками й проблема переходових робітників — все те складається на припинення великих плянів для оборонних проєктів і при розбудові мешкальних домів. Таке положення настало в хвилині, коли роботи находяться на найвищому верішку. У самому місті Анкоредж вартість проєктів оцінують на $100,000,000..

КОМУНІСТИЧНА БИТВА З НІМЕЦЬКОЮ ПОЛІЦІЄЮ

Бінґен, Німеччина, 26. червня. — Комуністична „молодь" в цьому західно-німецькому місті намагалася вчора зорганізувати маніфестацію проти французької оборонної підготовки в своїй зоні Німеччини. Місцева поліція заборонила демонстрацію та намагалася її розігнати і тоді комуністи протягом одної години билися з поліцією. Випадків не було.

РАДА БЕЗПЕКИ В СПРАВІ КОРЕЇ

(Докінчення зі стор. 1.)

міжнародних колах здають собі виразно справу, що започаткована в Кореї нова комуністична агресія може, хоча не мусить, перемінитися в новий світовий конфлікт. Тому в усіх пресових і публичних коментарях дораджується максимальну рівновагу і „холодну кров", але рівночасно рішучість і негайність проти-акції. Заходи, пороблені у Вашингтоні та столицях інших країн свідчать про серіозність положення. Рада Безпеки подбала, щоби її резолюція офіціяльно дійшла до відома урядів Північної і Південної Кореї. В Південній Кореї діє окрема Комісія О. Н., яка переслала генеральному секретаріятові офіціяльне повідомлення про комуністичну агресію та про розгорнення війни в цілій ширині. В міжнародних колах вже тепер передбачується, що комуністична Корея, з огляду на неприявність в Раді Безпеки національно-китайського представника та на відсутність представника Совєтів, який має право спротиву, вважатиме останнє рішення за „нелегальне" і його не послухає. В американських і міжнародних коментарях не залишається жадного сумніву, що комуністична агресія в Кореї почалася, якщо не на безпосередній наказ з Москви, то щонайменше за її „тихою згодою".

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНЦЯ ФОТОГРАФА.

Вининеґ. — Підчас зїзду Товариства Фотографів у Фарґо, в Норт Дакоті, З.Д.А., в днях 22-24 травня відбулася компетиція фотографічного мистецтва. Українець Карло Красноперт, відомий артист-світлинець з Винипеґу, це єдиний канадієць, що дістав найвище відзначення — почесну стяжку першої класи і чотири золоті печаті. (Н. Шлях.)

ЛІТО У СХІДНИХ СТЕЙТАХ.

Після холодної погоди впродовж тижня зайшла несподівана зміна в температурі у східних стейтах з приходом астрономічного літа в дні 21 червня. Бюро Погоди в Ню Йорку виказало теплоту 82.3 ступнів Фаренгайта в год. 5.55 пополудні. Знавці заповідають справжню літню погоду на найближчий тиждень..

Виказки для нових іміґрантів

ФІЛАДЕЛФІЯ.

ЗУАДК повідомляє:

Уряд Іміграції і Натуралізації у Вашингтоні переслав до централі ЗУАДК у Филаделфії офіційні виказки, (Alien Registration Card), для таких осіб:

1. Євген Боднар.
2. Стефанія Боднар.
3.—5. Яніс, Лідія і Йосафата Сіверс (Цеверс?) — відіслано з Леленд, Місс.
6.—8. Іван, Розалія, Іван Харук (Чарук?), відіслано з Медізон, Висканзин.
8.—9. Володимир, Анна, Хировський (Чировський?), відіслано з Раксбері, Мес.
9. Константин Чепурний (Ричмонд, Вірджіня).
10. Богдан Дмитрак (Браен, Огайо, чи Ню Рачел, Н. Й.).
11. Катерина Гапій (Гетбор, Па.).
12.—15. Марія, Борис, Анна, Нестор, Гіщинський (Морисвил, Па.).
16.—20 Стефан, Софія, Ірина Голод (Геттисбурґ, Па.).
21.—25. Василь, Теодор, Омелян, Любомир, Данута Гринів.(Морисвил, Па.).
22. Анна Івасюк (Елкін Парк, Па.).
23. Іван Каплій (Филаделфія, Па.).
24.—25. Андрій і Ольга Карюк, (Пієр, С. Дак.).
26. Олена Комая (Филаделфія, Па.).
27. Іван Ковалиш, (Филаделфія, Па.).
28. Василь Кобринський, (Филаделфія, Па.).
29. І. Костик (Гетборо, Па.).
30. Михайло і Анна Ковалів (Филаделфія, Па.).
31. Анна Москва (Геттисбурґ, Па.).
32. Анна Мозолюк (Ню Аксфорд, Па.).
33. Ірина Михайловський (Рак Гол, Мд.).
34. Петро Стерко, (Филаделфія, Па.).
35.—36. Петро і Марія Шандала (Питсбурґ, Па.).
37. Василь Тацишин (Гетсборо, Па.).
38. Катерина Вітковська (Гетсбори, Па.).

Всі вище названі адреси — невірні, дійсної теперішньої адреси названих немає ані Уряд Іміграції і Натуралізації у Вашингтоні, ані ЗУАДК. Просимо названих зголоситися у центрі ЗУАДК-ту, а всіх тих, які знають названих, звернути їм увагу на це наше повідомлення.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
(45 De Long Bldg., Chestnut & 13 St., Philadelphia, Pa.)

„ДЕНЬ ЖІНКИ"

(Докінчення зі стор. 1-ої)

об'єднання жінок для поширення культурно-освітної і соціяльної праці і допомоги політичній і визвольній акції, як основне завдання українського жіноцтва під цю пору. Граціозні вправи пластунок з ракетками, характерний танок Сумівців (двох дівчат і одного хлопця), виконаний Сумівками в одностроях танець „аркан", „гуцулочка" пластунок та закінчені до пісні „Боже, Великий" три вправи Сумівок заповнили незвичайно атракційну програму Дня Жінки. Саму імпрезу знову закінчила п-ні С. Галичин закликом активної участи у виконанні нашого обов'язку щодо Національного Фонду. В програмі Дня Жінки була включена теж виставка (24 образів і дві скульптури) артиста-маляра Захаря Макаренка, як теж виставка народного мистецтва — збірок кількох пань. Треба згадати, що до вправ під час програми приґравала безкоштовно зорганізована з новоприбулих нюйорська оркестра п. Мамуса. Прекрасна погода та чудова околиця причинилися до загального успіху цеї оригінальної імпрези.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 8. квітня 1950 р., помер в 58. році життя
СТЕПАН ПІТИК
замешкалий в Вест Лічбурґ, Па., довголітній член Від. 63 УНСоюзу в Форд Ситі, Па. До Союзу вступив в червні 1911 р., був добрим членом. Покійний походив з міста Золочів, Зах. України. Полишив в смутку жену Анну, 3 дочки, 1 сина і 1 брата Василя.
Похований на цвинтарі Greed Wood Memorial Park між Leechburk, Pa. і New Kensington, Pa.
Хай земля буде йому Пером.
М. Личак, секр.

Дня 10. червня 1950 р. померла у 62. році життя
КАТЕРИНА С. ГУЛЬГУН,
довголітна членкиня Тов. Запорожська Січ. ім. Богд. Хмельницького, від. 245 УНСоюзу в Трентоні, Н. Дж.
Покійна походила з села Турина, пов. Жовква, Україна. Полишила у смутку мужа Павла, 2 синів, 4 дочки замужних, внуків і дві сестри.
Похорон відбувся 13. червня з української правос. церкви при участі родини і знайомих і членів. Нехай тобі дорога членкине земля буде пером.
В. Т. П.
Иосиф Сагат.

ПОВІДОМЛЕННЯ

В шосту річницю смерти бл. п. Професора
ПАВЛА ВОЛЯНСЬКОГО,
педагога та громадського діяча Перемищини, відправиться Поминальне Богослуження дня 30. червня 1950 р., о год. 8:30 рано у греко-кат. церкві при вул. „Ґрейлінґ" в Дітройт.
ДРУЖИНА, СИНИ ТА РІДНЯ.

СИРАКЮЗ, Н. Н. — Тов. Українська „Січ", від. 39 УНС повідомляє всіх своїх членів, що Спеціяльні Товариські Збори відбудуться в неділю, 2-го липня, ц. р., в годині точно 3-ій попол. в Українськім Народнім Домі, при 1317 W. Fayttee St.

На ці збори проситься всіх членів, членкинь і дітей молодечого Відділу прибути точно на час, бо будемо фотографувати членів відділу. Як рівнож маємо дуже важні справи до порішення як Товариські так і загально українські національні.

Приходіть з новими членами й вирівнайте залеглі довги.

За Уряд:
Гавриїл Туркевич,
рекор. секретар.

ТАРЗАН, ч. 2373. Тарзан береться до діла.

Коли Джена в розпуці кинулася до вищої гиляки, Манзен засміявся тріюмфально.

Освівши в рівновазі, він поволи підносив стрільбу.

Нагло дався чути боєвий малпячий оклик над ним.

Наче перо господар джунглів зіскочив з листкового сідла.